

ЕКСКУРСОЗНАВСТВО

Тема 2.

***Сутність, функції, ознаки
та класифікація екскурсій***



Поняття «екскурсія»

Найдавніше відоме на сьогодні визначення поняття «екскурсія» належить **Миколі Анциферову**. У 1923 році він зазначив, що **«екскурсія – є прогулянка, завданням якої є вивчення певної теми на конкретному матеріалі, доступному для спостереження»**

Пізніше, у 1934 році **Лев Бархаш**, визначив екскурсію як **наочний метод пізнання отримання певних знань, виховання шляхом відвідування за заздалегідь розробленою темою певних об'єктів зі спеціальним керівником**

Поняття «екскурсія»

туристична послуга, яка забезпечує задоволення духовних, естетичних, інформаційних потреб туристів

тематичний маршрут з метою відвідування пам'ятних об'єктів і місцевостей

процес наочного пізнання навколишнього світу: особливостей природи, сучасних та історичних ситуацій, елементів побуту тощо, тобто пам'яток певного міста або регіону – завчасно відібраних об'єктів, які вивчаються на місці їх розташування

Екскурсія

- **цілеспрямований, наочний процес пізнання навколишнього середовища. Цей процес будується з використанням заздалегідь відібраних об'єктів, які знаходяться в природних умовах, і відбувається під керівництвом кваліфікованого спеціаліста-екскурсовода відповідно до завчасно визначеної тематики.**

Екскурсія

- Як процес пізнання навколишнього світу, його предметів, властивостей і відношень, екскурсія спирається на дві форми пізнання: чуттєве і логічне мислення.
- Елементами чуттєвого мислення є, перш за все, відчуття, які фіксуються органами чуттів.
- Другою важливою складовою є сприйняття, що через сукупність відчуттів відображає в свідомості людини цілісний образ і предмета.
- Більш складним елементом чуттєвого сприйняття є уявлення, яке формує чуттєво-наочний образ об'єкта, що зберігається у свідомості і відтворюється без прямого впливу (дії) самого об'єкта

Форми пізнання під час екскурсії



Утворення понять – сукупності суджень про найбільш суттєві ознаки об'єкта чи явища

У процесі логічного пізнання людина порівнює, аналізує і синтезує відчуття і отриману інформацію. Результатом мислення є утворення понять – сукупності суджень про найбільш суттєві ознаки об'єкта або явища

Кожна екскурсія являє собою процес діяльності, який зумовлений конкретними **закономірностями**: тематичністю, цілеспрямованістю, наочністю, емоційністю, активністю.

Сутність екскурсійного процесу і цілі екскурсій



Співвідношення цілей, завдань і форм проведення екскурсій

Ціль	Завдання	Форми проведення
Відпочинок	Пошук цілющих трав, ягід, грибів тощо	Прогулянка
Навчальна	Засвоєння дітьми знань за навчальною дисципліною (ботаніка, географія, історія, література)	Урок поза шкільним приміщенням
Наукова	Пошук експонатів для краєзнавчого музею	Експедиція
Загальноосвітня	Розширення загального світогляду	Бесіда в туристичному поході, дорожня екскурсійна інформація в транспортній подорожі
Культурно-просвітницька	Збагачення знаннями з історії, архітектури, літератури тощо	Оглядова багатопланова екскурсія
Культурно-виховна	Засвоєння знань у поєднанні з вихованням	Тематична екскурсія

Ознаки екскурсії



Функції екскурсії



Функції екскурсії

Реалізуючи **пізнавальну функцію рекреації**, екскурсії є також важливим засобом патріотичного виховання, вивчення історії країни або місцевості, героїчного минулого її народу, традицій, розвитку культури та мистецтва.

Як **ефективна форма навчання**, вони активно використовуються в педагогічному процесі, сприяючи використанню максимальної розумової активності і самостійної пізнавальної діяльності екскурсантів, озброюючи їх навичками самостійного спостереження і аналізу візуальної інформації.

Таким чином, у контексті суспільного розвитку **екскурсії виконують рекреаційну, комунікативну, освітню і виховну функції.**

Функції екскурсії

Кожна конкретна екскурсія виконує одночасно декілька функцій

для дітей та молоді

пріоритетну роль відіграє функція розширення світогляду, освіти і виховання

для підлітків, які орієнтовані на обрання професії

функція формування інтересів

для іноземних туристів

функція інформації тощо

Крім того, значення окремих функцій, їх сукупного впливу на екскурсантів змінюється і в залежності від класифікаційної категорії відповідної екскурсії.

Класифікації екскурсій

Класифікація екскурсій

За змістом:

Тематичні

Історичні: історико-краєзнавчі, археологічні, військово-історичні, історико-біографічні, меморіально-історичні, екскурсії в історичні музеї

Виробничі: виробничо-історичні, виробничо-економічні, виробничо-технічні, професійно-орієнтовані.

Мистецтвознавчі: історико-театральні, історико-музичні, місцями народних художніх промислів, місцями життя і діяльності діячів культури.

Природознавчі: у природні заповідники, національні парки, природознавчі музеї.

Літературні: літературно-біографічні, історико-літературні, екскурсії в літературні музеї.

Архітектурно-містобудівні: з показом архітектури міста, з показом пам'яток певного історичного періоду, про творчість відомого архітектора.

Оглядові (багатопланові)

За тривалістю:

Тривалість в 1 год.

2 год.

3 год.

....

Тривалістю в 1 добу

За місцем проведення:

Міські

Заміські

Виробничі

Музейні

Комплексні

За способом пересування:

Пішохідні

Транспортні

За складом і кількістю учасників:

Індивідуальні

Групові

Для місцевого населення

Для приїжджих туристів

Для дорослих

Для школярів

За формою проведення:

Екскурсія-масовка

Екскурсія-прогулянка

Екскурсія-лекція

Екскурсія-концерт

Екскурсія-спектакль

Екскурсія-вистава

Екскурсія як форма навчальної роботи

ЕКСКУРСІЯ МОЖЕ РОЗГЛЯДАТИСЯ ЯК ФОРМА НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ РІЗНОМАНІТНИХ ГРУП ЕКСКУРСАНТІВ.

Це може бути:

- екскурсія-консультація, що дає наочні відповіді на запитання екскурсантів, слугує одним із видів підвищення кваліфікації;
- екскурсія-демонстрація – найбільш наочна форма ознайомлення групи з природними явищами, виробничими процесами тощо;
- екскурсія-урок – одна із форм повідомлення знань відповідно до навчальної програми того або іншого навчального закладу;
- навчальна екскурсія (для спеціальної аудиторії) є формою навчання і підвищення кваліфікації працівників екскурсійних фірм;
- пробна екскурсія – це завершальний етап індивідуальної роботи з підготовки і проведення екскурсій, форма перевірки знань у студентів або співробітників екскурсійних фірм при підготовці ними нової екскурсійної теми;
- показова екскурсія – це форма навчальної екскурсії, що ставить за мету показати той чи інший методологічний прийом на конкретному об'єкті, розкрити визначену підтему тощо;
- рекламна екскурсія – здійснюється з рекламно-інформаційною метою.